THE TERMINOLOGY OF PEDOLOGY: DYNAMICS, CONCEPTUAL-SEMANTIC DEVELOPMENT

Doina Butiurcă, Prof., Assoc. Prof., PhD., PhD, Sapientia University of Tg. Mureş

Abstract: Although it has developed independently only since the 20th century, the Terminology of Pedology is interesting for both the field of Terminology and Linguistics, as well as for the translation/equivalence of terms in various languages. This is the statement our study starts from. The relationship between common language and specialized language, special conceptualization patterns used as equivalance methods are some of the topics that our study proposes to tackle from a contrastive perspective. The Terminology of Pedology is highly interdisciplinary, encompassing the fields of Chemistry, Natural Sciences, Geology, etc. It is another aspect that offers pertinent conclusions referring to the role of the fundamental disciplines in the constitution of connected disciplines, the dynamics of specialized senses in use. Researching the synchronic dynamics of the central shpere and marginal spheres of the language of Pedology is a necessary condition for the in-depth knowledge of the strongly inter-dependent relationships between Terminology and Linguistics.

Keywords: pedology, terminology, interdisciplinarity, translations and equivalence.

Numeroase sunt însemnările despre agricultură şi despre domeniul de dezvoltare al acesteia, începând cu scrierile din Antichitate, aparţinând unor filozofi/ cărturari precum Hipocarate, Aristotel, Theophrast,Pliniu cel Bătrân (29-79e.n.- în opera intitulată„Istoria naturală" în 37 volume) etc.

În Europa Evului Mediu, domeniul cunoaşte o largă arie de evoluţie, dar dezvoltarea dogmatismului şi obscurantismului aduce cu sine decăderea tuturor ştiinţelor, în general.În Perioada Renaşterii, odată cu descoperirile din domeniul chimiei aparţinând lui Paracelsus (1493-1541), studiul solurilor cunoaşte o altă perspectivă de abordare. Adevărata evoluţie din domeniu se produce în perioada 1600-1750, în subdomenii precum fertilizarea solului (Johann Rudolf Glauber,1604-1668), dar şi în perioadele ulterioare. Subdomeniile cercetate în această perioadă sunt variate: clasificarea sistematică / taxonomia solurilor (Carl von Linne, 1707-1778), studiul humusului din soluri (Johan Gattschalk Wallerius) etc. Numeroase sunt cercetările privind principiile conservării materiei (Lavoisier, 1743-1794), cu deschidere spre domenii de avangardă, interdisciplinare, chimie agricolă şi economie, terminologia mediului etc.În a doua jumătate a secolului al XIX-lea în Rusia, în cadrul Şcolii naturaliste se pun bazele pedologiei caştiinţă.

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

În România, pedologia dezvoltată independent în secolul XX este o disciplină profund novatoare (Angela Bidu-Vrănceanu 2010: 43), profund implicată în dezvoltarea societăţii. Primele informaţii conţinând date referitoare la sol au rămas de la Dimitrie Cantemir (1673-1723). În lucrarea intitulată„Descriptio Moldaviae" (1716) cărturarul nota faptul că „ pământurile Moldovei sunt negre şi pline de silitră ".Ion Ionescu de la Brad (1818-1891) este unul dintre precursorii pedologiei în ţara noastră, dar adevăratul părinte al disciplinei este profesorul Gheorghe Munteanu -Murgoci (1872-1925).S-a ocupat de studiul solului, elaborând monografii referitoare la specificul solurilor din judeţele Putna, Dorohoi, Mehedinţi etc. În literatura de specialitate se menţionează faptul că profesorul Gheorghe Munteanu - Murgoci (1872-1925) a realizat în colaborare cu Enculescu (1879-1957) şi Em. Protopopescu-Pache (1883-1967) prima hartăgeneralăde soluri a României, la scara 1:2.500.000 (1911), însoţităde o schiţăclimatologică. Era una dintre primele hărţi din lume, realizată pe concepte ştiinţifice moderne.

În ultimele decenii, studiul lexicului specializat în relaţia cu lexicul comun constrânge la o abordare mai puţin limitativă şi la adoptarea unor metode comune de cercetare, care vizează aspectele referitoare la structura, sensul termenilor şi al cuvintelor, dar şi la traducerea/ echivalarea acestora. Angela Bidu-Vrânceanu reţine câteva dintre aspectele privind inserţia/ evoluţia sensurilor termenului „sol" în dicţionarele din secolele XIX şi XX: „SOL este înregistrat cu totul izolat în dicţionarele din secolul XIX (Protopopescu şi Popescu 1862) şi chiar în dicţionarele din prima jumatate a secolului XX(CA 1962, Resmeriţă 1924).Totuşi, termenul SOL avea un statut specializat la începutul secolului XX, cum rezultă din Enciclopedia lui Daicovici (1902) şi din faptul că încă de la sfârşitul secolului XIX s-a propus o clasificare a solurilor (publicată în 1928)"(Angela Bidu-Vrănceanu 2010:43-44). Profesorul bucureştean insistă pe aspectul inovativ al terminologiei din domeniul *Pedologie*: „Inovaţia terminologică prin neologisme priveşte atât formele de exprimare, cât şi aspectele conceptual - semantice."Din aceeaşi perspectivă de cercetare, Inga Druţă identifica relaţiile de cauzalitate dintre evoluţia societăţii şi inovaţiile din domeniul mediului, în general, „care se dezvoltă în secolul al XX-lea ca urmare a fenomenelor antropogene, domeniu ce cunoaşte astăzi o evoluţie fulminantă, reflectată în inovaţiile terminologice corespunzătoare."(Inga Druţa, *Dinamica terminologiei româneşti sub impactul traducerii*, Chişinău, Centrul Editorial Poligrafic al USM, Chişinau, 2013: 225).

Corpusul de termeni pe care ne propunem sa îl analizăm cuprinde strict, terminologia pedologiei, obiectiv condiţionată de stabilirea relaţiilor logice între concepte şi a câmpurilor conceptual-semantice, de interferenţele terminologice inter- şi intra-disciplinare, de traducerea realizată în diferite limbi. Iată câteva dintre definiţiile date subdomeniului în discuţie, extrase din Dicţionarele lexicografice şi de terminologie: 1.*Pedologie*: „Ştiinţă care se ocupă cu studiul genezei, al evoluţiei şi al distribuţiei solurilor şi cu cunoaşterea constituţiei lor fizice, chimice şi biologice, în scopul stabilirii gradului de fertilitate şi a posibilităţilor de ridicare a acesteia"(DEX 1975: Editura Academiei Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică din Bucureşti, 671); 2. *Pedologie* (Ştiinţă a solului): „Ramură a ştiinţei care se ocupă cu cunoştiinţele legate de sol, ca unitate naturală, respectiv sub aspectul genezei, evoluţiei, caracterelor morfologice,

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

proprietăţilor fizice, chimice, biologice, clasificării, distribuţiei şi principiilor generale de folosire, ameliorare şi dirijare a fertilităţii lor ”(Jakab Sámuel, Füleky György, *Protecţia mediului-Sol,* Nemzeti Tankönyvkiadó RT. Budapesta).Observăm caracterul eterogen al celor două definiţii date conceptului general de pedologie. Definiţia lexicografică este generală, nu realizează opoziţiile necesare dintre domeniu(care este *mediul*) şi subdomeniu/ ramură (adică *pedologia*). Confuzia este eliminată în definiţia terminologică. Aceasta aduce informaţii specializate suplimentare, referitoare la proprietăţile intrinseci ale conceptului (solul - unitate naturală; caractere morfologice ale solului; ameliorare).Definiţia ştiinţifică a pedologiei evidenţiază complexitatea subdomeniului, abordat ca o unitate ce integrează factori biotici, chimici, fizici, taxonomii, principii generale etc.

În traducerea *termenului-titlu*, echivalenţele denotative sunt realizate izotopic în toate limbile, după modelul limbilor engleză şi/sau franceză: en. pedology, fr. pédologie, ro. pedologie, germ. Pedologie; magh. pedológia. Există însă, în limba engleză şi în limbile neolatine, sintagme sinonime care dublează denumirea subdomeniului (cf. en.*soil science*, fr.*science du sol*, ron. *ştiinţa solului*) şi/sau termeni creaţi pe terenul lingvistic al fiecărei limbi (magh.*Talajtan*, germ.*Bodenkunde*). Este un procedeu revendicat de caracteristica univocităţii limbajului specializat. „Pedologie” este un termen ambiguu, caracteristică dată de omonimia etimologică. Termenul este utilizat în două limbaje specializate total opuse: 1.*Pedologie*, în aceepţiunea de ,,Ramură a biologiei care se ocupă cu studiul copilului în dezvoltarea sa fizică, psihică..”(DM 2007, p.797)este un termen-titlu format de la tema grecească παιδ- (παϊς, παιδός, s.n), a cărei medie semantică era aceea de ,,copil”. 2.Pedologie (,,pedology”), în accepţiunea de „Ramură ştiinţei care se ocupă cu cunoştiinţele legate de sol...”s-aformat însă, de la alt etimon grecesc,*pedo-, -pedo* (cf. gr. πέδον,-ου s.n. „sol, câmpie, regiune”) care desemnează conceptul de „sol”. Opoziţiile conceptual-semantice sunt imposibl de rezolvat la nivelul nomenclaturii, motiv pentru care limba engleză utilizează în paralel cu ,,pedology” termenii: *paidology* (pentru a desemna ştiinţa care se ocupă cu studiul copilului) şi ,,*soil science*”(pentru „ştiinţa solului”).Lingvistica se acomodează în terminologie, printre altele, prin etimon.

Relaţii logice între concepte. Câmpuri semantice

Conceptele generale au o pondere covârşitoare în terminologia pedologiei: reprezintă pe de o parte, caracteristicile generale ce definesc clasa, materia şi care asigură cunoaşterea/ înţelegerea, iar pe de altă parte, caracteristicile complementare, specifice claselor de obiecte, realizate prin extensiune (Maria Teresa Cabré p.173). Aşa de exemplu, nivelul înţelegerii/ cunoaşterii conceptului ped. „cernoziom” este dat de activarea tuturor caracteristicilor generale: cernoziom=sol foarte afânat - format sub vegetaţie ierboasă - condiţii de climă continentală. Conceptele formate prin extensiune de la „cernoziom” - *cernoziom carbonatic/ cernoziom levigatic* - respectă caracteristicile compatibile ale componentelor, apte să formeze câmpuri noţionale specifice (pentru cernoziom carbonatic: cernoziom: sol foarte afânat - format sub vegetaţie ierboasă - condiţii de climă continentală; *carbonatic* – care conţine carbon). Sintagmele terminologice formate prin extensie menţin toate caracteristicile generale la care se adaugă caracteristicile particulare. În subdomeniul *pedologia solului*,numeroşi termeni s-au format în

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

baza substantivelor cu sens masiv-– aflate în relaţie cu termeni formaţi în baza substantivelor abstracte – *analiză, arie, capacitate, coeficient, factor, indice, orizont, potenţial, reacţie, structură*etc.Domeniul nu cuprinde nicidecum unităţi conceptuale care pot exista înafara contextului specific. Elementele limbajului specializat se manifestă într-un context concret în care sunt activate „materia", procesele etc ce corespundzonei de specializare. „Câmpul conceptual" al domeniului *pedologie* este organizat în subansambluri limitate de concepte:1.concepte fundamentale care definesc „materia" formată din grupe de roci şi minerale cu relevanţă în *pedogeneză*: *apă, bazalt, carbon, dolomit, feldspat, humus, latosol, mică, nisip, pedolit, regosol etc teoremele, modele conceptuale* etc; 2. concepte care cuprind noţiuni pedologice de bază: *biologia solului, cartarea solurilor, ecopedologie, chimia solului, fizica solului, geografia solurilor, microbiologia solului, paleopedologie, pedosferă* etc; 3. concepte care indică procese: *alterare biologică, arie superficială specifică, cloritizare, dezagregare, diageneză, hidratare, hidroliză, regolit, scoarţă de alterare* etc; 4. concepte referitoare la compoziţia solului: *por, porozitate, porozitate de aeraţie, soluţia solului, spaţiu lacunar, suspensie, volumul porilor* etc.

Prin subclasa substantivelor utilizate în domeniul *pedologie* este denumită materia, caracteristica „masiv" a numelui fiind intrinsecă. Termenii generali sunt polisemantici (apă, humus etc), contextului sintagmatic şi/ sau discursiv revenindu-i rolul de dezembiguizare a sensurilor. Respectând logica ştiinţei, fiecare ansamblu conceptual este organizat în alte subansambluri. Iată câteva exemple de sub A: Aciditate (concept general) cuprinde în câmpul conceptual, următoarele concepte specifice: *aciditate actuală, aciditate de schimb, aciditate hidrolitică, aciditate potenţială* etc. Adsorpţie (concept general) include în câmpul conceptual: *adsorpţie apolară, adsorpţie ionică, adsorpţie polară, adsorpţie moleculară* (concepte specifice).

Există de asemenea, o relaţie logică între conceptul general *apă,* a căruicaracteristică este polisemiaşiconceptele specifice, prin care se realizează dezambiguizarea sensurilor*:apă adsorbită*etc. Pot fi identificate la nivelul acestui subansamblu două tipuri de relaţii logice. 1. Prima relaţie este de incluziune: noţiunea *apă* este mult mai generală decât oricare dintre cele douăsprezece concepte secundare luate în considerare. Conceptul *apă* conferă toate caracteristicile conceptelor specifice,spre deosebire de conceptul specific *apă labil legată*care nu este în măsură să confere caracteristicile sale conceptului general:

apă (concept general) = „Lichid incolor, fără gust şi fără miros, compus hidrogenat al oxigenului, care formează unul dintre învelişurile Pământului."(DEX on linea);*apă labil legată*(concept specific) = „Partea exterioară a peliculei de apă absorbită".

Conceptul *apă* are trăsăturile: masiv, omogen, continuu, *general* la nivel noţional;

Conceptul specific *apă labil legată* are două tipuri de caracteristici: 1. ale conceptului general - masiv, omogen, continuu + ale conceptului specific – partitiv, absorbit.

Aşa cum se poate observa din exemplul dat, relaţia logică de incluziune este posibilă între conceptul general şi conceptele specifice. Conceptele specifice posedă o parte dintre trăsăturile conferite de conceptul general, dar au şi alte trăsături care le diferenţiază în raport cu acesta din

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

urmă. Relaţia logică de incluziune este numită în semantică, relaţie de hiponimie. Cu cât „clasa unităţilor este mai mare, cu atât hiperonimul pe baza căruia se stabileşte relaţia de hiponimie este mai cuprinzător”(DSL 2001), indiferent dacă vorbim despre referenţi sau despre sensuri. Sensurile hiperonimului „apă” sunt mult mai numeroase decât acelea ale hiperonimelor „humus”„cernoziom”, „carbon”, judecate pe axa orizontală a relaţiei semantice etc. Tot aşa, pe axa verticală, termenul „sol” este mult mai cuprinzător sub aspectul sensurilor decât „sol brun”, dat fiind faptul că deşi ultimul a păstrat toate trăsăturile celui dintâi (corp natural – compoziţie trifazică), spre deosebire de conceptul specific (sol brun = caracteristic pădurilor-acidifiere slabă-argilizare)„sol” a generat alte 35 de concepte (inventariate de *Dicţionarele specializate*).

2. Relaţia de coordonare este cel de-al doilea tip de relaţie logică în terminologie, teoretizată de Maria Teresa Cabré („....nous parlons de coordination logique entre les deux concepts spécifiques.”p.175). Aşa, de pildă, o relaţie de coordonare se stabileşte între noţiunile de acelaşi nivel ierarhic - *eroziuneaccelerată*, *eroziune de suprafaţă, eroziune geologică, eroziune în adâncime, eroziune lineară, eroziune naturală sau normală, eroziune pelicular*ă, *eroziune prin împroşcare.* Sub aspectul câmpului semantic, fiecare dintre noţinile de acelaşi nivel realizează diferenţe conceptual-semantice în raportul logic pe care îl stabilesc între ele, opunându-se prin trăsăturile particulare, una celeilalte:*eroziune în adâncime* (eroziune prin apă), se opune conceptului de*eroziune pelicular*ă (eroziune de suprafată - îndepărtarea unui strat superficial de sol – diminuarea grosimii profilului) etc. Pe linia orizontală sunt menţinute relaţiile de opoziţie şi între celelalte conceptele specifice ale seriei: *eroziune geologică* – „eroziunedatorată unor procese lente care acţionează de.-a lungul unei perioade lungi de timp în absenţa influenţei omului. Se petrece cu un ritm şi cu o intensitate corespunzătoare mediului fizico-geografic natural”; *eroziune accelerată* – „Eroziune ale cărei ritm şi intensitate sunt simţitor mărite faţă de acelea ale eroziunii normale, datorită unor cauze antropogene (defrişări de păduri, folosire neraţională a solului)” Relaţiile de opoziţie dintre hiponimele luate în considerare au caracteristicile: proces lent-proces accelerat;/ perioadă lungă de timp- perioadă scurtă de timp;// absenţa omului - prezenţa omului;//

Cele mai importante relaţii ierarhice sunt cele de incluziune, atât sub aspectul productivităţii denotative cât şi sub aspectul logicii disciplinei ştiinţifice.

Există relaţii de opoziţe macrosistemică realizate prin deplasări ale conceptelor generale spre concepte specifice, individuale: sol-soluri, sare-săruri, nisip-nisipuri, filosilicat- filosilicaţi etc, prin treceri ale masivelor la substantive colective - „turbă-turbărie” - fapt ce implică numeroase modificări conceptuale şi semantice, la nivelul lexicului specializat. Formele nou create pot desemna atât concepte generale cât şi concepte speciale (turbărie) cu trăsături particulare. Statutul conceptelor desemnate prin deplasarea masivelor nu diferă în funcţie de locul pe care termenul îl ocupă în raport cu regentul. De exemplu, în sintagma „geografia solurilor” pluralul desemnează sensul generic dat de articolul hotărât. În „sol” vorbim tot despre un concept generic.

Nu toate conceptele din domeniul *pedologie* sunt expresia procesului de combinare a masivelor cu elemente conceptuale având aceeaşi trăsătură - „continuu”.

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

Combinarea unor concepte simple cu concepte complexe între care nu există o relaţie de hiponimie sau de compatibilitate logică conduce la trei tipuri de cazuri (cf. Maria Teresa Cabré 177) care se bazează pe transferul de sens:

1. Combinarea a două concepte contribuie la crearea celui de-al treilea, specific unuia dintre cele două noţiuni de pornire: *distrugerea agregatelor, individ sol* etc. „Agregat ”din sintagma „distrugerea agregatelor ” este denotantul caracteristicii de structură a „solului”, fără nici o legătură logică cu conceptul de „ansamblu/ component mecanic”. Termenul „individ ”din sintagma *individ sol* nu desemnează conceptul de „exemplar dintr-o categorie de fiinţe”(DEX), ci desemnează noţiunea „tip de sol, ca realitate geografică”.În ambele cazuri, vorbim despre precizarea/ determinarea unui concept prin altul.

2. Combinarea a două concepte contribuie la crearea unui al treilea, specific celor două concepte iniţiale : geografie + sol = geografia solurilor; geneză + sol = geneza solului. În exemplele analizate vorbim despre conjuncţia a două concepte generale al căror sens a fost transferat celui de-al treilea, un concept specific domeniului.

3. Combinarea a două concepte contribuie la crearea celui de-al treilea, caracterizat prin trăsăturile distinctive ale celor două concepte iniţiale: euro+atlantic = euroatlantic. În acest caz, vorbim despre disjuncţia noţiunilor.

4. La procesulde formare a termenilor prin transfer de sens, contribuie şi metafora terminologică. În acest proces de formare, literatura de specialitate utilizează termenul de „restricţie” pentru a putea vorbi de relaţiile dintre un concept general şi un concept specific, şi termenul „extensie”, pentru a putea vorbi de aceleaşi relaţii conceptuale, dar în sens invers, de la specific la general: ,,Ce phénomèn, qui inclut restriction comme extension, est connu en linguistique sous le nom de métaphore”(M.T.Cabré 177). Metafora terminologică ilustrează un regim semantic cognitiv, ilustrând o întorsătură epistemologică de la metafora expresivă. Metaforele terminologice - *oboseala solului, păpuşă de loess, pană de gheaţă, respiraţia solului, transpiraţie, vinişoare* etc desemnează lingvistic imaginea abstractă conceptului.

Tipare terminologice. Interdisciplinaritate tematică

Terminologia *pedologiei* este constituită din termeni simpli, din sintagme terminologice (fixe, parţial fixe), din abrevieri, simboluri, cifre etc.Termenii simpli pot fi: interdisciplinari cu domeniul chimiei (acid, aciditate), al ştiinţeloe exacte (fizică, fracţiune, greutate), al medicinii (dren, drenaj, fertilitate, hidratare por), termeni specifici pedologiei (bazalt, brecie, calcar, turbă), simboluri folosite în sistemul de notare a orizonturiluor (El ; Go ; Ph, Pf) etc.

Observăm că în şirul unităţilor terminologice utilizate în domeniu, numeroase sunt *lexemele compuse* create cu formantul *sol* (termenul desemnează conceptul general al disciplinei), în structura cărora se asamblează elemente eclectice/ interdisciplinare (chimie+mediu ; fizică+mediu, mediu+pedologie etc). Este ceea ce am numi un tip de *interdisciplinaritate tematică*, formată recent, după modelul compuselor savante de sursă greco-latină: *acrisol, alfisol, andosol, aridisol, calcisol, entisol, fluvisol, gleisol, inceptisol, litosol, millisol, oxisol, plintosol, regosol, vertisol* etc. Există şi formanţi de tipul agro-/ bio-/ eco-/ geo-

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

specifici atât domeniului agriculturii/ biologiei/ mediului/ geografiei (ca domenii conexe), cât şi domeniului pedologie: *agrochimie, agroterasă, biomasă, ecopedologie, geothit* etc. Formantul *pedo-* este specific doar domeniului pedologie, chiar dacă este deosebit de puţin productiv sub aspect terminologic: *pedologie, pedosferă* etc.

Din perspectivă etimologică, majoritatea termenilor din domeniul *pedologie* au provenit din limbile latină şi greacă (prin filieră franceză), ca neologisme, din limbile romanice şi se definesc prin caracteristica interdisciplinar. Este o interdisciplinaritate cu domenii conexe precum, mediul, ştiinţele naturii, biologia, agricultura, ecologia, geologia, geografia, chimia etc. Formanţi cu etimon în limba greacă: gr. *agros* (cf. άγρός, -ου s.m.„ogor”); *aeros* (cf. gr. άήράέρος s.f. „aer”); *bio-, bios* (cf. gr.βίος, -ου s.m.„viaţă”); gr. *genes-genos* (γένος, -εος s.n.„naştere, origine”); *oligo-, oligos* (cf. gr. όλίγος, -η, -ον adj. („puţin, mic, rar, scurt”) ; eco- (cf. gr.οϊκος, -ου „casă, locuinţă, mediu, proprietate, bunuri”), *pedo-, -pedo* (cf. gr. πέδον,-ου s.n. „sol, câmpie, regiune”), *tixo-* (cf. gr.θίξις, -εως s.f. „lovire”).

Formanţi cu etimon în limba latină: *acidus, -a ,-um* (adjectiv „acru”) ; *calx, calcis* s.f.(„var”) ; *charta, ae* („hartă, grafic”). Există însă şi termeni de alte origini (engleză, germană), neadaptaţi fonetic, prezenţa acestora fiind motivată de caracterul lor internaţional(denumesc unităţi de măsură a solului, taxonomii): *dy* (tip de sol, mâl), *gyttja* (tip de sol format pe fundul lacurilor), *loess* (rocă), *ranker* (sol slab), *terra rossa* (sol mediteranean de culoare roşie), *terra fusca* (sol argilos), *Yermosol* (sol cu orizont A) etc.

Majoritatea conceptelor din *Pedologie* sunt denumite prin sintagme terminologice. Inventarul terminologic s-a dezvoltat pe modalităţi specifice, a căror funcţie este de a identifica sensurile specializate prin opoziţie cu domeniile conexe şi/ sau de a realiza dezambiguizările necesare în context.

Sintagmele fixe [„exprimă un sens specializat ca un grup unitar, majoritatea fiind înregistrate în dicţionarele generale şi/sau specializate”(v. Inga Druţa 2013:239)] circulă în dicţionarele generale: acid humic, adsorbţie polară, biologia solului, deplasare de teren, diagnoza solului etc. *Sintagmele parţial fixe* sunt omniprezente în textele şi în dicţionarele de specialitate: *depozit de cuvertură, destrucţia silicaţilor, eroziune accelerată, fază dispersă, limită de adeziune* etc. Există sintagme complexe dezvoltate în baza paradigmelor unor concepte specifice domeniului, dintre care am abordat conceptele „apă” „eroziune”. Ne vom opri şi la sintagmele formate cu termenul –cheie „apă”:*apă capilar suspendată, apă disponibilă, apă gravitaţională, apă inaccesibilă, apă labil legată, apă legată chimic, apă legată, apă liberă, apă moartă, apă sprijinită, apă stabil legată.* Sintagme complexe formate prin specializarea cuvântului-cheie „eroziune”: *eroziune accelerată, eroziune de suprafaţă, eroziune geologică, eroziune de adâncime, eroziune lineară, eroziune naturală, eroziune peliculară, eroziune prin împroşcare* etc.

Există în terminologia *Pedologiei* o categorie de sintagme mixte, specifice, având structuri de tipul: termen + cifre/ procente chimice: *Filosilicaţi cu reţea de tip 1:1* (Filosilicaţi a căror reţea cristalinăeste constituită dintr-o foiţă tetraedrică şi una octaedrică...”);*Filosilicaţi cu reţea de tip 2:1*; *Filosilicaţi cu reţea de tip 2:1:1*.

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)

Spre deosebire de alte domenii, sintagmele terminologice formate prin alăturarea patronimelor/ a numelor proprii, în general, sunt mai puţin numeroase: calcimetru Scheibler, coeficientul Arany, ecuaţia Darcy,ecuaţia Wischmeier - Smith etc.

Abrevierile, siglele, acronimele sunt într-o foarte mică măsură utilizate.Din seria de sigle, identificăm câteva: *El* (simbol folosit în sistemul românesc de notare a orizonturilor, pentru orizontul E normal), *Go* (simbol folosit în sistemul românesc de notare a orizonturilor, pentru orizontul de oxidare-reducere), *pF* (logaritm decimal al sucţiunii...), *pH* (logaritrm decimal negativ al concentraţiei ionilor de hidrogen...), *ppm* (părţi per milion) etc.

În concluzie, în terminologia solului, metafora este un instrument privilegiat de exprimare a conceptelor ştiinţifice. La nivelul imaginii abstracte, metaforele tipului de *sol* au, în general, un termen specializat aparţinând propriului domeniu:*nisip mobil, oboseala solului, pană de gheaţă, păpuşă de loess, respiraţia solului, franj capilar* (strat capilar). Excepţie face conceptul desemnat prin „vinişoare" etc Din aceste considerente, sunt ceea ce am numi *metafore polilexicale legate de domeniu* (la nivelul expresiei specializate), în opoziţie cu ceea ce numeam cu altă ocazie, *metafore polilexicale libere de domeniu*. A se compara: med.*bordură în perie*, med. *bloc de ramură* (*metafore polilexicale libere*) cu *pană de gheaţă*, *păpuşă de loess*, *respiraţia solului*, *franj capilar* (*metafore polilexicale legate de domeniu*). Nominalizarea neutră a conceptelor Determinanţii ..de *gheaţă*,...*de loess*,*solului*,*capilar* fac parte integrantă din paradigma conceptelor-cheie ale pedologiei. Specializarea acestora se realizează la regent, prin analogie: *pană* (de gheaţă).

BIBLIOGRAPHY:

Bidu-Vrănceanu, A.; 2010: Angela Bidu-Vrănceanu, *Terminologie, terminologii,* Bucureşti, EUB.

Druţă Inga 2013: Inga Druţă, *Dinamica terminologiei româneşti sub impactul traducerii*, Chişinău, Centrul Editorial Poligrafic al USM.

DEX 1978: *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei.

Jakab Sámuel, Füleky György: Jakab Sámuel, Füleky György, *Protecţia mediului-Sol,* Nemzeti Tankönyvkiadó RT. Budapesta.

BDD-V1575 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:39 UTC)